tkacheln) and 'pot-shaped' (*Topfkacheln*) stove tiles, glass artefacts, coins (Fig. 4), etc. and at Merkinės St. 10 a fragment of a 17th-century cellar (Figs. 3; 5).

ANYKŠČIAI

Gintautas Zabiela, Jurgita Viršilienė

Antano Baranausko klėtelės aplinkos Anykščiuose tyrimai

Anykščių rajono savivaldybės užsakymu 2022 m. teritorijoje į ŠR nuo gerai žinomos medinės rašytojo Antano Baranausko (1835–1902) klėtelės – AM dalies – atlikti žvalgomieji tyrimai. Tyrimų tikslas buvo nustatyti, ar šioje vietoje yra išlikę 1891 m. Anykščių plane pažymėto ir 1924 m. nuotraukoje matomo ūkinio pastato pamatų liekanų. Skirtingai nurodomos paskirties (tvartas, daržinė, peludė) netaisyklingos U formos apie 17x13 m dydžio ūkinis pastatas buvo nugriautas 1926 m. tvarkant teritoriją. 1994 m. šioje teritorijoje aptikus žmonių kaulų atlikti žvalgomieji tyrimai (G. Zabiela), kurių metu ištirtos 3 bendro 24,5 m² ploto perkasos, rasti 2 XVII a. žmonių kapai, kalvos ŠR šlaite – XX a. šiukšlyno duobė (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 280–281).

Sutvarkyta AM teritorija nulėmė pamatų paieškų metodiką. Preliminariai žinant, kur stovėjo buvęs pastatas, jų vietos (akmenų) iš pradžių buvo ieškoma smaigais. Smaigstant kas 20 cm patikrintos 3 perspektyviausios vietos, galbūt statmenai kertančios buvusio pastato pamatus skirtingose jo vietose – iš viso 66,3 m². Žvalgymų metu stambesnių akmenų nefiksuota, smaigas atsiremdavo į dirvožemyje ar įžemyje buvusius paskirus iki 10 cm skersmens akmenis. Tą patvirtino dviejose perspektyviausiose žvalgytose vietose ištirtos 2 perkasos bendro 8 m² ploto.

1 pav. Keramikos šukės in situ iš ŠR. G. Zabielos nuotr.
Fig. 1. Potsherds in situ, as seen from the NE.

Sklypo centrinėje dalyje tirtos **perkasos 2** ŠR krašte po užpiltu rusvu žvyringu ir molingu sluoksniu 45 cm gylyje aptiktas iki 45 cm storio rusvai pilko priesmėlio sluoksnis. Jame itin gausiai rasta žiestos kaimiškos keramikos (488 vienetai), stiklo (37 duženos) šukių, gyvulių kaulų (163 fragmentai) (1 pav.). Iš sluoksnio surinkta 13 ypačiųjų radinių, 9 geležinės vinys keturkampio skersinio pjūvio koteliu. Sluoksnyje buvo degėsių, iki 10 cm skersmens akmenukų – daugiau sluoksnio apačioje, kur jie, matyt, buvo sumesti surinkus iš aplinkos. Tarp ypačiųjų radinių minėtini geležinis 6,2 cm ilgio rakto kotelis su kilpa, 3,1x1,5 cm dydžio žvejybinis kabliukas, 5,3x4,6 cm dydžio keturkampė sagtis, bronzinė apvali kiek iškili 2 cm skersmens saga su prilituota keturkampe kilpele, švininiai (?) 3,9x2,3 cm dydžio kryželis ir 3,4 cm ilgio plokščias su lietu augaliniu ornamentu šaukšto koto fragmentas, 4x2,8 cm dydžio kaulinės plokštelės fragmentas, ornamentuotos iškiliais mėnuliukais. Visi radiniai perduoti AM.

Du trečdalius surinktos keramikos sudaro vadinamoji kaimiška žiesta neornamentuota keramika, priklausanti daugiausia oksidacinėje

aplinkoje (pilkai) išdegtiems puodams atlenkta briauna. Jų masė liesinta negausia 1–3 mm dydžio akmenukų priemaiša, didžiuma sienelių 6–8 mm storio. Likęs šukių trečdalis yra geros kokybės žiesta oksidacinėje aplinkoje (rudos) išdegta keramika, vidinėje pusėje dengta įvairiais rudos ir gelsvos spalvų (puodo masės spalvos imitacija) glazūra. Jų masė be priemaišų, sienelės plonesnės, 3–6 mm storio. Visiškai ar tik išorėje glazūruotų šukių rasta vos po kelias. Tarp keramikos buvo ir 7 porceliano šukės. Tarp stiklo duženų vyrauja stiklinių butelių sienelių fragmentai, sudarantys beveik pusę visų rastųjų šukių. Jų stiklas daugiausia žalsvas, nesmarkiai patinuotas, išlikę dugnai 6–10 cm skersmens. Kiek mažiau (38 proc.) rasta stiklinių indų fragmentų. Jų stiklas daugiausia bespalvis, plonas, 1–2 mm storio. Langinio stiklo aptikti tik 4 smulkūs fragmentai. Surinktų kaulų zooarcheologinė analizė (G. Piličiauskienė) parodė, kad jie yra stalo atliekos – daugiausia raguočių kaulai. Archeobotaninių tyrimų (K. Minkevičius) rezultatai buvo neinformatyvūs – tarp aptiktų augalų sėklų liekanų dominavo baltosios balandos sėklos.

Radinių visuma rodo, kad perkasa 2 užkabino buvusio Baranauskų sodybos šiukšlyno vietą, kuri buvo įrengta jau už ieškomo pastato, kalvos šlaito pradžioje. Visi čia surinkti radiniai datuojami XIX a., tad kiek netikėta buvo iš degėsių gauta ^{14}C data – 1721–1787 m. (163±27) (FTMC–JK16–1). XVIII a. datą, matyt, galima paaiškinti tuo, kad anglys į šiukšlyną pateko iš tuo metu nukirsto medžio, anksčiau buvusio panaudoto pastatams ir sudeginto juos demontavus.

Nors aptiktas šiukšlynas yra jau naujausiųjų laikų objektas, jo kaip uždaro komplekso pobūdis (vienalaikis ir nesuardytas) ir sodybos memorialinė reikšmė šią vietą daro vertingu archeologų dėmesio nusipelnančiu objektu, kurį ateityje vykdant žemės kasimo darbus reikėtų ištirti.

The investigation at Antanas Baranauskas' small barn near Anykščiai

The 2022 investigation (8 m^2 excavated, 66.3 m^2 surveyed) on AM land beside the memorial barn of the famous writer, Antanas Baranauskas (1835–1902), in Anykščiai (E Lithuania) in search of the foundation of the building that stood there in the late 19th – early 20th century. A 19th-century rubbish pit discovered on a hillside in the NE part of Trench 2 yielded abundant potsherds, glass shards (Fig. 1), animal bones, and special finds (in all, 710 finds). The tip is valuable due to its closed nature and its belonging to the heritage of Baranauskas' country home.

BATAKIAI

Dalia Ostrauskienė,
Jurgis Sadauskas

Tyrimai Mokyklos gatvėje

2022 m. Batakių miestelyje (Tauragės r.), Mokyklos gatvėje, buvo vykdomas kapitalinis remontas. Minėta vieta patenka į saugomą Batakių (UK 17072) miestelio teritoriją. Atsižvelgiant į tai darbų vietoje atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai.

Batakiai įsikūrę Ančios upės dešiniajame krante. Miestelis stovi ant aukštos kalvos, kurią supa senasis Ančios slėnis. Jame suformuotas dirbtinis tvenkinys, į jį įteka Ūkio upelis. Batakių apylinkėse žinomi šie archeologiniai-isto-